КАРУСЬ КАГАНЕЦ

МОДНЫ ШЛЯХЦЮК

Бытавая камедыя ў адной дзеі

АСОБЫ

Гаспадар Ян
Якуб, сват Пранцішка
Ганна, дачка Яна
Пранцішак } шляхцюкі з другога засценка
Ігнась }
Андрэй, сват Ігнася
Суседзі Янавы

Усё дзеецца ў хаце Яна

З'ява I

(Ян і Якуб, седзячы за сталом, выпіваюць, закусваюць і вядуць гутарку.)

Ян (*прапівае і налівае Якубу*). Пій на здароўе!

Якуб. Будзь, ваша (*прыймае чарку*), здароў!

Ян. Пій на здароўе!

Якуб. Так то яно то... (*глядзіць на чарку.*) Так, так, так... (*Уздыхае.*) А ўсё ж па-людску не выходзіць...

Ян. А што там за бяда такая?

Якуб. Бяда — не бяда, а так, што яно не так, як трэба.

Ян. Ды пійце ж, пане браце! Пры чарцы і высказаць лягчэй будзе.

Якуб. Ну, дай божа, каб усё было гожа. (*Выпівае і налівае Яну.*) Э, Яне, Яне!

Ян. А што?

Якуб. Дзела, бачыш, маю.

Ян. Ну, дык кажы, што там за дзела такое.

Якуб (*скрабучыся за вухам*). Так,— бачыш, ваша,— я як бы за дзелам, а і пачаць не ведаю з чаго...

Ян. Будзь здароў, пане браце. (*П'е і налівае.*) Так скажы, пане браце, якое такое труднае дзела маеш. Але перш чарку выпій.

Якуб. Дзякую. Калі ж неяк і піці сорамна.

Ян. Чаму так? Чым хата багата, тым і рада.

Якуб. Дзякую, дзякую!

Ян. Я, бачыш, вельмі ўпрашваць не ўмею.

Якуб. Ды не аб тое. Здаецца, не цяпер мы знаемся.

Ян. Так чаму ж гэта ты?..

Якуб. Я, бачыш, ваша, на добры лад павінен бы сам да вас з гарэлкаю прыйсці. А так то і пачаці не ведаю з чаго...

Ян. Т-а-ак! Вось яно што...

Якуб. Да ўжо ж...

Ян. Праўда, што яно трохі не па-людску. А дзе ж ваш маладзец? Чаму ён не прыехаў?

Якуб. Га, мода цяпер такая.

Ян. Мода — модаю, а звычай — святое дзела.

Якуб. Затым-то і мне так цяжка. Ці то мне першыня сватацца? Ці мала я на сваім вяку паненак кабетамі зрабіў? Бо, па праўдзе сказаўшы, у сватанні шчасце маю. Адно цяпер неяк язык у роце вязне.

Ян. Так, так...

Якуб. Сам не ведаю, што рабіць, але мой кавалер так захацеў.

Ян. Кепска, кепска.

Якуб. Кажа, што мода цяпер такая, што па-нашаму не сватаюцца. А ён жа ў гэтым дзеле маракуе, бо хлопец вучоны, шмат свету бачыў, у горадзе бываў, усялякай навукі набраўся, дык ужо і не жыве па-нашаму, але з культураю.

Ян. А што гэта такое?

Якуб (*засаромеўшыся, заікаецца*). Ну ку-ль-куль-ту-у-рра.

Ян. Куль-куль-куль... Нешта я гэтага ніяк не ўцямлю. Што гэта: баба якая ці што?

Якуб (*заклапочаны*). Па праўдзе сказаць, то я і сам не ведаю, што гэта такое.

Ян. Ну, дык чаму ж гаворыш ты, чаго не ведаеш сам. На ліха нам тыя думкі заморскія. Ці ў нас сваіх слоў не хватае?

Якуб. Не гневайся, вашэць: гэта ён мяне так навучыў, каб зразу відаць было, што ён не абы-які кавалер.

Ян. Ого-го! Штось мне не спанараўна. А хто ён такі, ваш гэты заморскі паніч?

Якуб. Пранцішак.

Ян. Які Пранцішак? Адкуль?

Якуб. Ды гэты, з Вішнёўкі, Карчэўшчык.

Я н. Ага-а-а! Гэта Антона, вечны яму пакой, сын. Гэта той, што гаспадаркі не любіць і найболей у горадзе бадзяецца.

Я к у б. Для навукі, бачыш, усё.

Я н. Ведаю я, якой навукі: у карты гуляць, гарэлку піць, за дзеўкамі валачыцца — вось гэткіх панічоў навукі.

Я к у б. Мне ён казаў, чаго ён там вучыцца, але штось не ўспомню.

Я н. Была калісь праўда, да іржа з'ела.

Я к у б. Ну, дык як жа будзе?

Я н. Пабачыма.

Я к у б. Да і дачцы скажыце, каб не праціўілася. Усё ж то так паніч бывалы, далікатны,— не так, як нашы засцянковыя.

Я н. Дачкі няволіць не буду. Як яна спадабае. Адну толькі маю. Яна ў мяне і дома гаспадыня, і ў полі работніца. Добрае дзіця. Вольную волю мае. Каб я толькі ведаў, што ён хлопец добры, не лайдак, то перашкод рабіць не буду.

Я к у б. Так то яно так. Але растлумачце ёй, што гэта не просты хлопец, а вучоны.

Я н. А што тамака вучоны, вучоны. Хочаце,— самі намаўляйце. Я гаварыць не буду.

Я к у б. А мо і пагаварыць з ёй...

Я н (*кліча*). Ганна, а, Ганна! Хадзі-тка, дзетка, сюды.

З'ява II

Г а н н а (*убягае босая, падкасаўшыся, з дзеркачом у руках; убачыўшы чужога, засаромелася, абцягнула спадніцу і стала ў качарэжніку*). Тато, мяне клікалі?

Я н. Але! Вось пан Якуб з табой пагаварыць хоча.

Г а н н а (*утаропіўшыся*). Пан Якуб?!

Я к у б. Што, паненка, на мяне так дзівішся? Сядзь лепей, пагаворыма.

Г а н н а. Дзякуй, я магу і стоячы паслухаць.

Я к у б. (*заклапочаны, памаўчаўшы*). Памажыце, ваша, пане Яне.

Я н. Бачыш, Ганна! Пранцішак Карчэўшчык да цябе свата прыслаў.

Г а н н а (*сарамліва павярнуўшыся да печы, нішчыкам усміхаецца і маўчыць*).

Я к у б. Ну, што ж паненка на гэта скажа?

Г а н н а(*прыкідваючыся нязнайкаю*). Не ведаю.

Я к у б. Падумай, паненка: ён жа і вучоны, і далікатны, і па-польску, і па-расейску гаварыць умее. Будзеце ў горадзе жыць, з панамі таварыства вадзіць.

Г а н н а. У-у-га! (*Як бы да сябе.*) Так многа!

Я к у б. Будзеш, паненка, у дарагіх сукнях хаджываць, далі-

катную страву есці... Ну, дык што ж, паненка, маўчыш? Кажы: пойдзеш за Пранцішка?

Г а н н а. Не ведаю.

Я к у б. Не саромейся, паненка.

Г а н н а. Нашто мне гэта ўсё? Ці мне ў бацькі дрэнна?

Я н. Дрэнна — не дрэнна, але векаваць пры мне не будзеш. Трэба ж калі-небудзь замуж выйсці.

Г а н н а. Ваша, тата, воля, але пры вас я бы ахвотней асталася.

Я к у б. А калі б вам у горадзе добра пайшло, дык і бацьку ўзялі б к сабе. Бацька на старасці супачыў бы ад працы. У горадзе і памаліцца ёсць дзе...

Я н. Бог усюды ё, а ў горадзе мне не прынадна. Дый сам, вашэць, я думаю, не вельмі б то ў горадзе рад жыў.

Я к у б. Яно так то так; я бы ў горадзе не мог жыць, бо ўжо стары — цяжка прывыкаць. А маладым то другое.

Я н. Ну, Ганна! А што ты на гэта?

Г а н н а (*маўчыць, адно край хвартушка зубамі цярэбіць*).

Я к у б. Бачу, што з паненкаю да ладу не дайду, бо саромеецца, а сваё дзела я споўніў, дый то толькі праз памяць нябожчыка бацьку Пранцішкава, бо сам бы я за гэтакае сватаўство не ўзяўся. А цяпер, людцы добрыя, аставайцеся здаровы, хай бацька з дочкаю парадзяцца добра, а Пранцішак сам па адповедзь прыйдзе, калі ў яго мода такая. Бывайце здаровы!

Я н. Ідзіце з богам здаровы! (*Якуб выходзіць.*)

З'ява III

Я н. Ну, што ж, Ануля? Пайшла б за Пранцішка?

Г а н н а (*энергічна*). Да куды там?!

Я н. Але што з таго будзе, што ўсім адказываеш?

Г а н н а (*прыбіраючы хату*). Ці ж бо мне дома кепска. Тата ж мяне не праганяеце...

Я н. Добра, але ўсё ж такі век маладая не будзеш, а як пастарэеш, хто цябе тады возьме. Я ўжо стары, ужо столькі не пражыву, колькі пражыў. Як прыйдзецца рукі злажыць, то хто тады табе ў помач стане? Гаспадарку разарвуць, цябе пакрыўдзяць... Старасць — не радасць.

Г а н н а. Пажывеце, тата, пажывеце.

Я н. Я ведаю: у цябе ў галаве Ігнась.

Г а н н а. Ігнась — не Ігнась, а за Пранцішка не пайду.

Я н. То чаму ж свату зразу не сказала?

Г а н н а (*з абідаю*). А гдзе хто бачыў, каб дзеўка з сватам гаварыла? Гэта ж сорам! Тады б мяне на засценку засмяялі.

Я н. Яно то праўда, што табе неяк не выпадае.

Г а н н а. Але тату то я ўсё скажу, як на споведзі. Не пайду за Пранцішка, бо тут яго ўсе знаюць, як аблупленага ката. Усе

з яго толькі кпяць і смяюцца. Ніхто аб ім добрага слова не скажа. Ходзіць па-моднаму, увесь у чорным, сурдут доўгі, ззаду разрэзаны... Не раўнуючы, як той чорт.

Я н. Бачыш яго! А я гэтага і не ведаў!

Г а н н а. Бо тата ўсё або ў полі, або ў хаце. А я ведаю, бо не раз яго спатыкала. Як сустрэну яго на вуліцы, дак кожын раз ажно жахнуся. А сабакі ненавідзяць яго горш, як воўка. Часам за паўвярсты ад засценка дагоняць яго ды калошы паабрываюць. Цьфу! Сабака яго не можа сцярпець, а я бы мела за яго замуж ісці...

Я н. Кажуць, што вучоны.

Г а н н а. Вучоны, вучоны! Бульбы ад рэпы не распазнае. А гаворыць дык так, што і зразумець яго трудна. Нашае мовы саромеецца.

Я н. Гэта брыдка! Але хацелася б мне зяця прычакаць,— унукаў бы гадаваў.

Г а н н а. Прычакаеце, прычакаеце.

Я н. Цяжка, бачыш, з гаспадаркаю ўпраўляцца, а найміт — не свой чалавек: і дорага каштуе, і на старану гатоў што перадаць, ведама, чужы.

Г а н н а. Але! А хочаце мяне ў горад аддаць. А хто ў вас за гаспадыню будзе, хто каровы падоіць, хто свінні пакорміць? Хто страву вам зварыць? Хто з жнейкамі ў постаці стане!

Я н. Я цябе не няволю.

Г а н н а. Тут я радзілася, тут і матуля мая пахавана, тут я і астануся. Хто б тагды магілку матчыну прыбраў. Зарасла б яна дзікім зеллем, а вам бы матка супакою не дала за тое, што мяне ад яе адлучылі... (*Плача.*)

Я н (*разжалены*). Не плач жа, не плач. Я ж цябе не прымушаю. Мне і самому дужа ён не падабаецца. Дый цяжка мне ўжо аставацца аднаму. Ведаю, пра Ігнася думаеш, дый нешта ж ён маўчыць дагэтуль, не сватаецца.

Г а н н а. Але і да іншых не ўдаецца.

Я н (*смеючыся*). А ты б яго хацела. (*Ад якойсь пары ўжо сабакі брэшуць.*)

Г а н н а. Мала бы што, ды мне і з вамі добра.

Я н. Але каго гэтак сабакі апанавалі? Выскачы, дачушка, глянь, каго яны так тамака бяруць? (*Ганна выходзіць.*)

З'ява IV

(Ян, зняўшы з кручка кажух, падкінуў сабе пад галаву і прылёг за сталом на лаве, так што яго не відно ад дзвярэй. У хату ўскаквае, цякаючы ад сабак, Пранцішак — бледны, задыхаючыся; ён у чорным сурдуціку, у чорных нагавіцах, у белых рукаўчыках і каўнерыку.)

П р а н ц і ш а к (*азірнуўшыся па хаце*). І тут нікагусенька. А, псямаць іх, чуць мне сурдута не з'елі. Цэлых пяць рублёў жыду

аддаў за яго, але на такія залёты дык і то дорага. (*Падышоў к лаве і змятае яе хустачкай.*) Але жыць тутака — то я бы не жыў. Забяру Ганну ў горад, дам сабе з ёю рады, каб толькі пасаг у рукі як прыбраць — вось што.

Ганна (*прачыніўшы дзверы*). Тата тут? (*Убачыўшы Пранцішка.*) А-а-а! А гдзе тата?

Пранцішак. Не вем... Добры вечар, паненка! А на цо то паненка таты шукае? Можа, мы і без таты моглісь бы паразмавяць. Я наўмысле тэго пшышэд.

Ганна. А аб чым мы маем гаварыць? Калі якое дзела маеце, тата на тое...

Пранцішак (*прыдзержваючы Ганну за руку*). Але няхай паненка пачэка. Без таты нам бэндзе свабодней; паненка ве, што пры тату не вшыстко можна робіць. (*Памаўчаўшы.*) Паненка ўжо ве, чаго я ту пшышлэсь?

Ганна. Не, не ведаю!

Пранцішак. Як то? Прэце ж ту был пан Якуб, он мне мувіл...

Ганна (*нецярпліва*). Што вам пан Якуб гаварыў, таго я не магу ведаць.

Пранцішак. Але ж, паненка, я ту пшышлэсь да паненкі в сваты, а паненка гневася на мне, як на злэго.

Ганна. А ці ж у сваты хто гэтак ходзіць і сорам дзяўчыне прычыняе, і дзверы заступае?!

Пранцішак. Цо бо то паненка до мне, як до хлопа, гада. Чы бы то мы не моглісь фізычней паразмавяць. Прэце ж паненка такі шляхэтна естэсь, а то по-простэму і по-простэму.

Ганна. Няхай сабе і «па-простэму». Няўжо ж крыва лепш, як проста?

Пранцішак. Я, відзі паненка, не естэсь просты. А вшыстко так цоколек розумем. А ўмесці да школы ходзілэсь. З ружнымі панамі знамся. Так паведзявшы, я чловек з культуро, выкшталцовы естэсь,— так-то мне неякcь не выпадае так па-хлопску гадаць: гале ды гале.

Ганна. Та чаму ж, паніч, у засценак прыходзіш? Нам гэтага ўсяго не трэба — гэтых хвізікаў ды культураў. Нам досі нашае мовы, нашых звычаяў.

Пранцішак. Э! То так?! То паненка мне не хцэ? Пачэкай, паненка, я патрафя паненка намувіць, што і маей бэндзеш, і нікому ані піснеш... (*Хоча злавіць яе.*)

Ганна. Што гэта?! Адчапіся!.. Разбойнік! Шалёны!.. (*На сцэне тузаніна, а тым часам з-за стала ўстае Ян.*)

Пранцішак (*убачыўшы Яна, пускае Ганну і гвалтуе*). Гэй, людзі! Ратуйце!.. Ратуйце!..

Ян (*падыходзіць з гневам*). А гэта што?.. (*Ад гневу не можа гаварыць.*)

Пранцішак. А, пан?! Адкуль гэта пан?.. Чы то пан ту-

тэйшы? Ратуйце! Памажыце!.. Гэта дзяўчына шалёная ці якое ліха... Забіць хоча...

Ян. Вон, паганец!.. Віш, ты! Брахаць будзе... Вон, каб і нага твая тут не была!.. Я б з табой іначай пагаварыў, але абразы шаную і звычай святы. Адно вынасіся швыдчэй, а то часам і не вытрываю.

Пранцішак (*адступаючы да дзвярэй, к сабе гаворыць*). Ну, яшчэ добра скончылася... Я баяўся, каб не было горай... (*Шмыгнуў за дзверы.*)

З'ява V

Ганна (*туліцца к бацьку*). Балазе, татачка, вызвалілі мяне ад гэтага гада.

Ян. Дык праўду казалі аб ім, што не самавіты. Вось табе і моднае сватаўство!

Ганна (*утаропіўшыся*). Ціха, тата!

Ян. А што там?

Ганна. Як бы званок чутно, чуеце?

Ян (*слухаючы*). Але ж. Пошта ці што?!

Ганна. Як бы са шляху звярнулі. (*Глядзіць у акно.*)

Ян. Зноў бяда якая ці што. Да каго ж бы гэта? Хіба што не да нас... Дый хто?..

Ганна (*стаіць ля акна*). А мо і да нас. (*Разам зрадзеўшы.*) Татачка! Да гэта ж сваты. І да нас, да нас! Ужо і Бэйшараву хату мінулі...

Ян (*паглядаючы ў акно*). Праўда! Во, гэта дык па-людску, па-гаспадарску.

Ганна. А што, тата? Ці ж не казала? Вось і сваты!

Ян. Але коні добрыя. Ды хто ж бы то?

Ганна. Ігнась! Ігнась са сватам едзе!..

Ян. Ідзі ж, дзеўка, прыгарніся трохі, бо растрапалася, з гэтым злодзеем тузаючыся.

Ганна. Што гэта сягоння? Ажно галава кругом пайшла... (*Выбягае.*)

З'ява VI

(*Ян ходзіць неспакойна па хаце. Дзверы адчыняюцца і ўваходзіць сват Андрэй.*)

Андрэй. Хай будзе пахвалёны!

Ян. На векі векаў! Што гэта, куме, ці не воўк здох, што ўрэшце ўспомніў аба мне? Гэтулькі часу і носа не ткнуў.

Андрэй. Часу, кумочку, не было. Далібог, колькі разоў збіраўся, ды ўсё неяк не выходзіла.

Ян. Эй, гавары, куме!.. Вось сядай лепей і кажы, што чуваць? Як баба маецца? Як дзеткі?

Андрэй. Дзякую! Нічагутка, жывема памаленьку. Як сам? Як дачка?

Ян. Здаровы, дзякаваць богу. Але сядай жа, нарэшце!

Андрэй. То і дзякаваць. А калі будзеце рады купцам, дык сяду!

Ян. Да ўжо ж, хто мае тавар, той і купцам рад. Што да цаны, то ці зойдземся,— а так ласкаве просім.

Андрэй. Калі так, то і аб цану змяркуемся, дасць бог. (*Садзіцца і ставіць на стол пляшку.*) Так, значыць, ты не праціўвен, куме?

Ян. Што я? Не мне ж з Ігнасём жыць. А дачкі няволіць не буду.

Андрэй. Яно то так. Але пакуль аб цану таргавацца, трэба б тавару паглядзець.

Ян. Пачакайце крышку: я пайду клікну яе. (*Выходзіць.*)

З'ява VII

Ян (*уваходзіць, ведучы засаромеўшуюся дачку; за ім ідзе Ігнась*). Ого! Пакуль мы тут, яны самі праз акно таргуюцца. Кажы, дачка, ці хочаш Ігнася?

Ганна. Як, тата, скажаце... (*Падыходзіць да Андрэя і цалуе ў руку.*)

Ян. Бач, якая пакорная?! А даўно то аднаго адправіла. Ну, давай падвячоркаваць. (*Ганна выбягае, штурхнуўшы Ігнася.*) Ну, Ігнась, сядай, пагаворым.

Ігнась (*цалуе ў руку*). Дзякую пану бацьку. (*Усе паселі за стол. Ганна прыносіць яечню на скавaрадзе; бацька рэжа хлеб і кладзе перад кожным па лусце.*)

Андрэй (*налівае чарку*). Такі трэба б было нам старгавацца.

Ян. А што нам таргавацца? Дзе ўжо згаварыліся, а ўсё, што мае, то іх будзе. Гаспадарка Ігнасёва невялікая, дык там брат яго ўправіцца, а Ігнат пры мне будзе.

Андрэй. Ну, дык згода! Будзь, куме, здароў і дзяржыся крэпка! (*Выпівае.*)

Ян. Пій на здароўе! Хай бог дзецям памагае! (*Тым часам пачынаюць збірацца кабеты, хлопцы, дзяўчаты.*)

З'ява VIII

Ян. Ну, калі і гасцей нам бог праслаў, то няхай ужо ўсім будзе весела. Хадзі, Юрка, сюды. (*Падыходзіць шустры чарнявы хлопец.*) Схадзі, бач, скрыпку вазьмі, ды няхай і Волесь цымбалы цягне.

Юрка. Мо і Юзіка з кларнетам клікнуць?

Ян. Так бягай хутчэй. А ты, Ганна, скажы Пiлiпу, хай з клецi прынясе баклажку. (*Ганна выбягае i, як бач, прыносiць разам з Пiлiпам мiсу нарэзанага сыру i баклажку з гарэлкай. За iмi ўваходзяць музыкi, строяць iнструменты i пачынаюць iграць. Iгнась бярэ Ганну i iдзе ў танец, прыпяваючы, а за iмi другiя.*)

Хор дзяўчат

Кацiлася па вулiцы белая талерка,
Слаўны хлопец, слаўны хлопец,— харошая дзеўка.

Хор хлапцоў

Нашто дзеўцы рэшата,
Нашто дзеўцы сiта,—
Хлопец дзеўку пацалуе,—
Дзеўка будзе сыта.

Ганна (*да Iгнася*)

Мая песня ўся:
Люблю Iгнася...

Iгнась (*да Ганны*)

У горадзе гарбузы,
У Кiеве дзядзька;
За то цябе палюбiў,
Што цалуеш гладка.

(*Да музыкi.*)

Iграй, iграй, iграчу,
А я табе заплачу,
А я хатку прадам,
Табе грошы аддам...

(*Танцуе з Ганнай. Хор утурыць апошнiя словы песнi. Пасля Iгнась з Ганнаю выходзяць з грамады i становяцца наперадзе сцэны каля акна.*)

Ганна. Чуеш, Iгнась, як сабакi бяруць. Што там за лiха па засценку цягаецца?

Iгнась (*пазiраючы ў акно*). Цёмна. Не вiдаць. Трэба выйсцi паглядзець, што там такое.

Ганна. А цябе сабакi не парвуць?

Iгнась. Яны мяне ўжо знаюць. (*Iгнась выходзiць. Ганна глядзiць у акно. Моладзь танцуе, а старыя частуюцца.*)

Iгнась (*вяртаецца*). Нехта дарогаю да нас бяжыць, як жару ўхапiўшы.

Ганна (*пазiраючы ў акно*). Бачу, бачу — каля загарадзi. Гэта ж наша лiха.

Iгнась (*гледзячы ў акно*). I якраз сюды звяртае.

Ганна. Тату, тату! Той гад iзноў к нам бяжыць. (*Пачуўшы*

Ганну, усе пакідаюць танцаваць, а за імі і музыкі адзін за адным зарываюць ігру.)

Ян (*устаючы з-за стала*). А ліха ж матары яго галаве. Хаты маёй не шануе. Ой, мусіць такі прыйдзецца мне выкінуць яго за дзверы.

З'ява IX

Пранцішак (*бледны, у абарванай адзежы, у памятым капелюшы; ускаквае на сярэдзіну сцэны*). Га, зладзеі! Гэта вы павыпускалі сабак на мяне?! Ну, заплаціце ж вы мне за гэта.

Ян. А, ягамосць, так не крычы, бо тут ёсць і старэйшыя за цябе... ды такія, што цябе супакоіць патрапяць.

Пранцішак. А самі мне за адзежу заплаціце! Мала таго, што нада мною тут наздзекваліся, яшчэ і сабакамі нацкавалі...

Ян. Гэта ж ужо з гадзіну будзе, як ягомасць адгэтуль выйшаў.

Пранцішак. Ужо ў канцы засценку быў, як мяне сабакі апанавалі.

Ян. Мае сабакі ў канцы засценку былі?

Пранцішак. Вашы чы не вашы, але вы мне заплоціце, бо я ў вас быў.

Ян. Ніхто не зваў.

Пранцішак. Паліцыю паклічу. У суд пацягну...

Ян. Баюся я, як заяц рабой кабылы.

Пранцішак. Сурдут 20 рублёў і порткі 6, а капялюш 2 рублі, то разам 28 рублёў. Плаціце! А то ў суд падам і на вас, і на ўвесь ваш засценак.

Ігнась. То мы ўсе будзема плаціць?

Пранцішак. А ўжо ж усе.

Ігнась. І за той брыль?

Пранцішак. І за той.

Ігнась (*выхапіўшы з рук капялюш*). Давай сюды! Калі маю плаціць, то няхай хаця пацешуся ім. (*Кулаком прабівае брыль.*)

Пранцішак. Што ты робіш, дурню?

Ігнась (*спакойна*). Што? А беларускую шапку.

Пранцішак (*сярдуючы*). Мой капялюш папсаваў.

Ігнась. А табе якое дзела? Я заплачу. Гэта ўжо мой, а не твой.

Ян. Праўда Ігналёва. Сварыцца я з табою не буду, дый па судах цягацца не хачу. Сам табе заплачу. Але за тое, што ты мяне па-шальмоўску хочаш ашукаць ды хочаш злупіць 28 рублёў за тое, што каштуе 10, кару, панічу, дастанеш і свае лапсардакі тутака на мейсцы пакінеш.

Пранцішак. Што?! Я паліцыю! Я ў суд!

Ян. Паліцыя тут нічога не паможа, а на такога злодзея, як ты, суду ні божага, ні людскога няма. А ну, хлопцы, раздзеньце

яго, гэтага панічыка. (*Хлопцы абступаюць і прыдзержваюць Пранцішка.*)

Пранцішак (*тузаючыся*). Што?! Сурдут?! Не здзірайце сурдута! А-ей! а-ей! а-ей!.. Паненкі глядзяць...

Андрэй. Ніякіх тут паненак няма, адно нашы дзяўчаткі, а яны ведаюць, што чалавек у свіце не родзіцца. Хлопцы. А ну, жыва! (*Хлопцы здзіраюць сурдут. Пранцішак астаецца ў манішцы на голым целе і ў рукаўчыках на голых руках. Агульны смех.*) Глядзіце: гэта іх такая гарадская мода, што без кашулі ходзяць.

Ігнась. Ну, цяпер давай, братка, і нагавіцы.

Пранцішак. Ой-ой-ой!.. Людцы добрыя! Ратуйце! Заб'юць!..

Ян. Ціха, не крычы. А то на твой прыродны мундзір яшчэ што прыложым. А калі я за нагавіцы плачу, то і давай.

Хлопцы. Скідай барджэй нагавіцы! Скідай! Скідай! (*Адны дзержаць Пранцішка пад пахі, а другія пачынаюць нагавіцы спушчаць.*)

Завеса

СТАРАЖОВЫ КУРГАН

АСОБЫ

Орка, шынкар	1-я жонка
Хэйна, яго дачка	2-я жонка
Ваявода	Вульяна
Казак Мікола	Стары гаспадар
1-ы гаспадар	1-ы падростак
2-і гаспадар	

З'ява I

У мястэчку прасторная карчма. Чуваць топат, людскія галасы і пырханне коняў. Орка кашляе ў бакоўцы; Хэйна глядзіць у акно, потым ідзе к дзвярам і ў дзвярах спатыкаецца з ваяводаю.

Ваявода (*уваходзячы, заступае Хэйне дарогу*). А, Хэйначка! Дакуль жа так бяжыш?

Хэйна. Няхай вяльможны пан мяне пусціць! Я — як дыхнуць, прыйду.